

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 02 вересня 2021 року
(протокол № 1)

ТЕРАПЕВТИЧНІ ВПРАВИ

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма
«Фізична терапія, ерготерапія у травматології та ортопедії»

Бердянськ 2021 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Віталій ОСІПОВ, доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації, кандидат наук з фізичного виховання та спорту (24.00.03 фізична реабілітація)

Анастасія Єфімова, старший викладач кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “ 20 ” серпня 2021 року, протокол № 1.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни Терапевтичні вправи складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія та освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія у травматології та ортопедії», а також у відповідності з наступними нормативними документами:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;

- Навчальний план підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», затверджений вченою радою БДПУ від 24.04.2019, протокол №9;

- Наказ МОН України від 16.10.2009 за №943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»;

- Положення «Про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті», затвердженого вченою радою БДПУ від 26 грудня 2019 року (протокол № 6);

- Положення «Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Терапевтичні вправи» є закономірності призначення і застосування фізичних вправ для профілактики та терапії різних захворювань та патологічних станів.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна базується на попередньо вивчених дисциплінах «нормальна анатомія», «загальна фізіологія», «фізіологія рухової активності», «основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії», «теорія та методика фізичного виховання», «педагогіка та психологія», «професійна етика та деонтологія»; а також закладає основи для подальшого засвоєння профільних професійно-практичних дисциплін «клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної системи», «клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні діяльності опорно-рухового апарату», «клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни “Терапевтичні вправи” є здобуття загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, формування системи професійних знань, методичних умінь, навичок застосування фізичних вправ в якості терапевтичного засобу для відновлення фізичних і функціональних рухів із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

Основними завданнями дисципліни “Терапевтичні вправи” є

- ✓ сформувані у студентів систему теоретичних знань з фізичної терапії, яка в значній мірі визначає рівень і ступінь їх освіти, а також рівень їх професійної компетентності;
- ✓ надати знання про класифікацію фізичних (терапевтичних) вправ, як головних засобів фізичної терапії спрямованих на корекцію порушень структури та функцій хворого після травм чи захворювань;
- ✓ навчити майбутніх фізичних терапевтів підбирати терапевтичні вправи відповідно до рухових режимів хворого на стаціонарному чи поліклінічному етапі реабілітації;
- ✓ навчити майбутніх фізичних терапевтів дозувати фізичні навантаження, оформлювати призначення та складати програму занять фізичними вправами;
- ✓ навчити майбутніх фізичних терапевтів складати та застосовувати комплекси фізичних терапевтичних вправ при захворюваннях і травмах опорно-рухового апарату;
- ✓ навчити майбутніх фізичних терапевтів складати та застосовувати комплекси фізичних терапевтичних вправ при захворюваннях нервової системи;
- ✓ навчити майбутніх фізичних терапевтів складати та застосовувати комплекси фізичних терапевтичних вправ при захворюваннях внутрішніх органів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких загальних і спеціальних (фахових) компетентностей:

Інтегральна: здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

Перелік загальних компетентностей та відповідних їм шифрів:

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Перелік спеціальних (фахових) компетентностей та відповідних їм шифрів:

- СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.
- СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.
- СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
- СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.
- СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.
- СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.
- СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
- СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.
- СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

Демонструвати такі програмні результати навчання (ПР):

- ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.
- ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.
- ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.
- ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

- ПР 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.
- ПР 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.
- ПР 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.
- ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.
- ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5/150 (кредитів ЄКТС/години).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сучасна модель реабілітації в медицині. Фізична терапія як складова частина медичної реабілітації

- медичний аспект реабілітації, відмінність понять «лікування» та «медична реабілітація»
- біомедична модель хвороби та її концепція надання медичних послуг
- біопсихосоціальна модель хвороби та її концепція надання медичних послуг
- фізична та реабілітаційна медицина, фізична терапія та ерготерапія як нові спеціальності в галузі «Охорони здоров'я»

Тема 2. Терапевтичні вправи як основні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

Механізми лікувальної дії фізичних вправ

- терапевтичні вправи як основні засоби лікувальної фізкультури
- клініко-фізіологічна характеристика методу ЛФК
- відмінні особливості методу ЛФК
- основні завдання лікувальної фізкультури
- основні засоби ЛФК
- додаткові засоби ЛФК
- механізми лікувальної дії фізичних вправ

Тема 3. Терапевтичні вправи гімнастичної спрямованості:

- характеристика та класифікація гімнастичних вправ
- терапевтичні вправи для збільшення рухливості суглобів
- терапевтичні вправи для збільшення гнучкості

- терапевтичні вправи для збільшення м'язової сили
- терапевтичні вправи для розвитку рівноваги та координації рухів
- дихальні терапевтичні вправи

Тема 4. Терапевтичні вправи аеробної спрямованості:

- поняття про витривалість, види витривалості
- вплив аеробних тренувань на організм людини
- принципи розвитку аеробної витривалості
- методика підвищення аеробних можливостей
- обладнання для аеробних тренувань

Тема 5. Форми та методи проведення лікувальної фізкультури

- ранкова гігієнічна гімнастика (РГГ)
- процедура лікувальної гімнастики (ЛГ)
- самостійні заняття фізичними вправами
- лікувальна ходьба та прогулянки
- теренкур (дозоване сходження)
- заняття у воді (гідрокінезотерапія)
- методи проведення ЛФК

Тема 6. Основи функціонального тренінгу у фізичній терапії, ерготерапії

- тренування рухових навичок та умінь (функціональне тренування)
- тренування навичок переміщення в ліжку
- тренування навичок сидіння
- тренування навичок переміщення поза межі ліжка
- тренування навичок вставання та стояння
- тренування навичок ходи та користування допоміжними засобами
- тренування навичок самообслуговування

Тема 7. Лікарняний період та стаціонарний етап реабілітації, його завдання та рухові режими

- лікарняний період та стаціонарний етап реабілітації, завдання фізичної терапії, ерготерапії
- суворий ліжковий режим, об'єм рухової активності хворого
- розширений ліжковий режим, об'єм рухової активності хворого
- палатний режим, об'єм рухової активності хворого
- вільний (загально-лікарняний) режим, об'єм рухової активності хворого

Тема 8. Післялікарняний період та поліклінічний/санаторний етап реабілітації, його завдання та рухові режими

- післялікарняний період та поліклінічний/санаторний етап реабілітації, завдання

фізичної терапії, ерготерапії

- щадний режим та дозволений об'єм рухової активності хворого
- щадно-тренуючий режим та дозволений об'єм рухової активності хворого
- тренуючий режим та дозволений об'єм рухової активності хворого

Тема 9. Особливості дозування фізичних навантажень у фізичній терапії, ерготерапії

- лікувальне дозування фізичних вправ, показання до призначення
- тонізуюче дозування фізичних вправ, показання до призначення
- тренувальне дозування фізичних вправ, показання до призначення
- критерії дозування інтенсивності фізичних навантажень
- визначення толерантності до фізичного навантаження при аеробних тренуваннях

Тема 10. Облік ефективності результатів застосування терапевтичних вправ у фізичній терапії, ерготерапії

- види контролю в процесі проведення заходів з фізичної терапії, ерготерапії
- завдання та зміст експрес-контролю (оперативного)
- завдання та зміст поточного контролю
- завдання та зміст етапного контролю
- методи контролю за впливом фізичних навантажень
- клініко-функціональні методи контролю

Тема 11. Терапевтичні вправи при порушеннях постави і плоскостопості

- візуальні ознаки правильної постави
- характеристика порушень постави
- ознаки сутулої постави, методика корекції
- ознаки кіфотичної постави, методика корекції
- ознаки лордотичної постави, методика корекції
- ознаки сколіотичної постави, методика корекції
- ознаки плоскостопості, методика корекції

Тема 12. Терапевтичні вправи при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта

- дегенеративно-дистрофічні ураження хребта, їх наслідки та прояви
- синдроми ураження шийного відділу хребта, терапевтичні вправи
- синдроми ураження грудного відділу хребта, терапевтичні вправи
- синдроми ураження поперекового відділу хребта, терапевтичні вправи
- синдроми ураження тазового регіону, терапевтичні вправи

Тема 13. Терапевтичні вправи при ушкодженнях кісток і суглобів верхніх кінцівок

- вивихи в суглобах, їх класифікація, клінічні ознаки, реабілітація
- терапевтичні вправи при ушкодженнях плечового суглоба
- терапевтичні вправи при ушкодженнях ліктьового суглоба
- терапевтичні вправи при переломах кісток верхніх кінцівок

Тема 14. Терапевтичні вправи при ушкодженнях кісток і суглобів нижніх кінцівок

- терапевтичні вправи при ушкодженнях кульшового суглоба
- терапевтичні вправи при ушкодженнях колінного суглоба
- терапевтичні вправи при ушкодженнях стопи і гомілково-надп'яtkового суглоба
- терапевтичні вправи при переломах кісток нижніх кінцівок

Тема 15. Терапевтичні вправи при переломах хребта і тазових кісток:

- терапевтичні вправи при переломах шийного відділу хребта
- терапевтичні вправи при переломах грудного відділу хребта
- терапевтичні вправи при переломах поперекового відділу хребта
- терапевтичні вправи при переломах тазових кісток

Тема 16. Терапевтичні вправи при невритах і невралгіях обличчя, шиї, грудної клітки та верхніх кінцівок

- терапевтичні вправи при невриті та невралгії лицевого нерва
- терапевтичні вправи при шийному радикуліті
- терапевтичні вправи при міжреберній невралгії
- терапевтичні вправи при невриті та невралгії ліктьового нерва
- терапевтичні вправи при невриті та невралгії променевого нерва

Тема 17. Терапевтичні вправи при невритах і невралгіях тазового регіону та нижніх кінцівок

- терапевтичні вправи при невриті та невралгії сідничного нерва
- терапевтичні вправи при невриті та невралгії стегнового нерва
- терапевтичні вправи при невриті та невралгії малогомілкового нерва
- терапевтичні вправи при невриті та невралгії великогомілкового нерва

Тема 18. Терапевтичні вправи при захворюваннях внутрішніх органів

- терапевтичні вправи при захворюваннях серцево-судинної системи
- терапевтичні вправи при захворюваннях дихальної системи
- терапевтичні вправи при захворюваннях травної системи
- терапевтичні вправи при захворюваннях сечовидільної системи

Тема 19. Терапевтичні вправи для нормального росту й розвитку дитини

- етапи розвитку та моторні функції дитини

- примітивні безумовні рефлекси дитини першого року життя
- оцінка недостатності чи патологічної активності примітивних рефлексів
- рефлекторна гімнастика для корекції примітивних рефлексів

3. Рекомендована література

Базова

1. Вовканич А. С. Вступ до фізичної реабілітації / А. С. Вовканич. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 184 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/7255>
2. Герцик А. М. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації/фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату: монографія / Андрій Герцик; Львів. держ. ун-т фізичної культури. – Львів: ЛДУФК, 2018. – 387 с.
3. Григус І.М. Фізична реабілітація при захворюваннях дихальної системи: навчальний посібник / І.М. Григус. — Львів : Новий Світ-2000, 2019. – 170 с.
4. Козак Д.В. Лікувальна фізична культура: посібник / Д.В. Козак, Н.О. Давибіда. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 108 с.
5. Козак, Д.В. Лікувальна фізична культура: посібник / Д.В. Козак, Н.О. Давибіда. – 2-е видання. – Тернопіль: ТДМУ, 2019. – 108 с.
6. Кашуба В.О. Біомеханіка просторової організації тіла людини : сучасні методи та засоби діагностики і відновлення порушень: монографія / В.О. Кашуба, Ю.А. Попадюха. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 768 с.
7. Масаж загальний та самомасаж: підручник / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О. В. Кутакова, Г. В. Прилуцька. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 380 с.
8. Мухін В.М. Фізична реабілітація: підручник / В.М. Мухін. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімпійська література, 2009. – 488 с.
9. Медична і соціальна реабілітація: підручник / В. Б. Самойленко, Н. П. Яковенко, І. О. Петряшев та ін. – 2-е видання. – К. : Медицина, 2018. – 464 с.
10. Осіпов В.М. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник / В.М.Осіпов. – Ужгород: ФОП Бреза А.Е., 2013. – 225 с.
11. Осіпов В.М. Лікувальна фізична культура: навчальний посібник / В.М.Осіпов. — Бердянськ: Видавець Ткачук О.В, 2013. – 158 с.
12. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л.О.Вакуленко, В.В.Клапчук, Д.В.Вакуленко; за заг. ред. Л.О.Вакуленко, В.В.Клапчука. – Тернопіль: ТДМУ, 2019. – 372 с.
13. Пастухова В.А. Анатомія опорно-рухового апарату: навчальний посібник для самостійної роботи ст-ів / В.А. Пастухова, Я.В. Зіневич. – 2-е видання. – К.: Олімпійська література, 2018. – 152 с.
14. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник + DVD-ROM / за ред. проф. О. Г. Яворського. – 5-е видання. – К. : Медицина, 2018. – 552 с.
15. Реабілітаційний масаж: підручник / Л. О. Вакуленко [та ін.]. – Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2018. – 522 с.
16. Сербова О.В. Соціально-психологічна реабілітація дітей з порушенням

психофізичного розвитку: навчальний посібник / О В Сербова. – Бердянськ : БДПУ, 2018. – 278 с.

17. Томіч Л.М. Педіатрія : курс лекцій для ст-тів ВНЗ / Л. М. Томіч. — Бердянськ: Видавець Ткачук О. В, 2013. – 256 с.

18. Теорія і методика фізичного виховання: у 2-х т. : Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : підручник для ст-ів ЗВО / за ред. Т. Ю. Круцевич. — 3-е видання. – К. : Олімпійська література, 2018. – 384 с.

19. Теорія і методика фізичного виховання: у 2-х т. : Т. 2 : Методика фізичного виховання різних груп населення : підручник для ст-ів ЗВО / за ред. Т. Ю. Круцевич. – 3-е видання. – К. : Олімпійська література, 2018. – 448 с.

20. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В.В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В.В. Абрамова та доцента О.Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.

Допоміжна

1. Адлер Сьюзан С., Беккерс Доминик, Бак Мат. ПНФ на практике. – Springer, 2014. – 356 с.

2. Васильева Л.Ф. Мануальная диагностика и терапия (клиническая биомеханика и патобиомеханика): Руководство для врачей. — СПб.: Фолиант, 2000. — 400 с.

3. Кэррол Монхейм, Диана Лавэ. Руководство по миофасциальному расслаблению. — 144 с.

4. Лікувальна фізична культура: підручник / В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.П. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

5. Лечебная физическая культура: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / С.Н.Попов, Н.М.Валеев, Т.С.Гарасева и др.; Под ред. С.Н. Попова. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 416 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: навчальний посібник / О.К. Марченко. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Марченко О.К. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов О.К. Марченко. – К.: Олімпійська література, 2012. – 196 с.

8. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р. Мисули, Л.О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 402 с.

9. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я: МКФ / переклад на укр. мову (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України 21.12.2018 № 2449). – ВООЗ. – 1048 с.

10. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації: навч. посіб. / Т.Бойчук, М.Голубева, О.Левандовський, Л.Войчишин. – Л.: ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

11. Петров К.Б. Миовисцерофасциальные связи в традиционном и современном представлении / К.Б. Петров, Т.В. Митичкина – Новокузнецк: ООО «Полиграфист», 2010. – 221 с.

12. Руководство по реабилитации больных с двигательными нарушениями. – Том. II

/ Под ред. А.Н.Беловой, О.Н.Щепетовой. – М.: Антидор, 1999. – 648 с.

13. Симонс Д.Г., Тревелл Ж.Г., Симонс Л.Р. Миофасциальные боли и дисфункции; руководство по триггерным точкам: Пер. с англ.: В 2 т. — 2-е изд. — М.: Медицина, 2005. — 1192 с.

14. Селуянов В.Н. Технология оздоровительной физической культуры / В.Н.Селуянов. – М.: СпортАкадемПресс, 2001. – 172 с.

15. Томас В. Майерс. Анатомические поезда. — Изд. Меркулов Д.С., 2007. — 273 с.

16. Exercise therapy in the management of musculoskeletal disorders / edited by Fiona Wilson, John Gormley, Juliette Hussey. – Blackwell Publishing Ltd, 2011. – 264 p.

17. Therapeutic exercise for physical therapist assistants / [edited by] William Bandy, Barbara Sanders; photography by Michael A. Morris. – 2nd ed., 2008. – 458 p.

18. The Comprehensive Manual of Therapeutic Exercises Orthopedic and General Conditions / Elizabeth Bryan. – SLACK Incorporated, 2018. – 600 p.

19. Therapeutic exercise: foundations and techniques / Carolyn Kisner, Lynn Allen Colby. — 6th ed. 2016. – 1057 p.

20. Melinda Járomi Fundamental exercise therapy: theory and practice. Pécs, 2015. – 372 p.

4. Методи навчання

1) *За джерелами передачі й характером сприйняття інформації :*

- ✓ словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда;
- ✓ наочні: ілюстрування, демонстрування, спостереження;
- ✓ практичні: фізичні вправи, практичні роботи, дослідні роботи.

2) *Методи стимулювання навчальної діяльності:*

- ✓ навчальна дискусія – суперечка, обговорення будь-якого питання з навчального матеріалу;
- ✓ створення клінічної ситуації в процесі викладання навчального матеріалу – використання клінічних випадків.

3) *Методи контролю і самоконтролю у навчанні:*

- ✓ усний контроль;
- ✓ письмовий контроль;
- ✓ тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен

5. Система оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

Поточний контроль включає бали за роботу на лекціях, практичних та

індивідуальних заняттях, а також оцінювання всіх видів самостійної роботи, запланованих у робочій програмі навчальної дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль є обов'язковою формою контролю, що дозволяє визначити ступінь досягнення здобувачами вищої освіти запланованих робочою програмою навчальної дисципліни результатів навчання. Формою семестрового контролю з навчальної дисципліни «Терапевтичні вправи» є екзамен, який проводиться в усній формі за складеними екзаменаційними білетами, за розкладом екзаменаційної сесії з обов'язковою присутністю здобувачів вищої освіти.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)